

รายงานการเดินทางไปราชการ ณ ราชอาณาจักรกัมพูชา

๑. ชื่อโครงการ

Workshop on “the Conservation and Restoration of Ancient Monuments along Eastern Angkor Road”

ประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การอนุรักษ์และการบูรณะโบราณสถานในเส้นทางราชมรรคาสายตะวันออก”

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้และเทคนิคปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการบูรณะโบราณสถาน

๒.๒ เพื่อแลกเปลี่ยนกลยุทธ์และแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการอนุรักษ์ การวางแผน การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรม

๒.๓ เพื่อฝึกปฏิบัติด้านการบูรณะโบราณสถานประเภทหิน ได้แก่ การสำรวจ การทำผัง การศึกษาเอกสารตามด้วยการทำความสะอาดพื้นที่ การเคลื่อนย้าย การเสริมความมั่นคง และการบูรณะให้กลับคืนสู่สภาพเดิมของทางดำเนินด้านตะวันออก ปราสาทบึงมาลา

๒.๔ เพื่อฝึกปฏิบัติสำหรับช่างบูรณะท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ปฏิบัติงานด้านการบูรณะจากประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง (ไทย เวียดนาม สปป.ลาว และกัมพูชา)

๓. กำหนดการ

Kingdom of Cambodia
Nation Religion King

Mekong-Lancang Cooperation

**Workshop on “the Conservation and Restoration of Ancient Monument
along Eastern Angkor Road”**

2-4 September 2024

APSARA National Authority, Siem Reap, Cambodia

Tentative Agenda

Monday, 2 September 2024: Conference Hall of the Department of Public Order

-
- 8: 00 Registration
- Arrival of delegates, participants and Starting Program
 - Salute the National Anthem of the Kingdom of Cambodia
- 8: 30 Welcome remarks by **H.E. Kim Sothin**, Deputy Director General, APSARA National Authority (ANA)(10min)
- 8:40 Remarks by representative of the People's Republic of China(10min)
- 8:50 Opening remark by **H.E Dr. Hang Peou**, Director General, ANA (10min)
- 9: 00-10: 40Country Presentations**
- 9:00 Country Brief report by Cambodia, the Conservation Monuments and Archeology in Angkor Park by **Mr. SOM Sopharath**, Department Director, Conservation Monuments and Archeology (DCMA) (20min)
- 9:20 Country Brief report by Vietnam, Preserving and Promoting the Value of Champa Relics, The Case of My Son Sanctuary by **Mr. NGUYEN Van Tho**, Deputy Head of Conservation and Museum Department(20min)
- 9:40 Country Brief report by Laos, Vat Phou Temple and its Preservation Work, by **Mr. SENGPHACHANH Amphol**, Deputy Director, Provincial Department of Information Culture and Tourism, Vat Phou World Heritage Site(20min)
- 10:00 Country Brief report by Thailand, 6 Decades of the Conservation and Restoration of Prasat Phimai (1964-2024) by **Mr. UEASAMAN Phanuwat**, Head of Phimai Historical Park, Archaeologist, Professional Level, the 10th Regional Office of Fine Arts, Nakhon Ratchasima, The Fine Arts Department(20min)
- 10:20 ****Coffee Break*** (10min)
- 10:30 - Introduction to Angkor History and Heritage Preservation
- Ancient Angkor Road, Zone Protection of Beng Mealea Temple and Ancient Quarry nearby by **Mr. IM Sokrithy**, Department Director, Research Training and Communication (RTC), ANA (60min)

- 11:30 Question and Answer (10min)
- 11:40 *****Lunch Break*****
- 14:00 The Circuit Management in Beng Mealea Temple by **Mr. SENG Sotheara**, Department Director, Tourism and Culture Development, ANA (40min)
- 14:40 Question and Answer (10min)
- 14:50 Evolution of ancient hydraulic system in Angkor region and water management at Beng Mealea Temple by **Mr. LAY Poty**, Deputy Director of Department, Water Forestry and Infrastructure Management, ANA (40min)
- 15:30 Question and Answer (10min)
- 15:40 *****Coffee Break*****(10min)
- 15: 50 Conservation and Restoration Project of Eastern Causeway of Beng Mealea temple by **Mr. PUTH Soth**, Architect, DCMA, ANA (40min)
- 16: 30 Question and Answer(10min)
- 16: 40 *****Closing Session*****

Tuesday, 3 September 2024: Field Seminar to Beng Mealea and Eastern Angkor Road

- 7: 30 Leaving Hotel for Beng Mealea
- 8:30 Visit Beng Mealea temple by **Mr. SOK Visal**, Archaeologist(30min)
- 9:00 Archaeological Excavation by **Mr. KHIEU Chan** and **Mr. SOK Visal**, Archaeologists (60min)
- 10:00 Conservation and Restoration of the Eastern Causeway by **Mr. PUTH Soth**, Architect, **Mr. SO Ravy**, Restorer, **Mr. LOEU Channora**, Archaeologist and **Mrs. BOEUT Sopak**, Engineer (60min)
- 11:00 *****Lunch Break*****
- 13:00 Visit Ancient Angkor Stone Quarries by **Mr. IM Sokrithy**, Director Department, RTC (2h)
- 15:00 Visit Ancient Angkor Road and Ancient monument, Chao Srei Vibol Temple by **Mr. KHIEU Chan**, Archaeologist (60min)
- 16:00 Departure back to hotel***

Wednesday, 4 September 2024: Field Seminar to Angkor Archaeological Site

- 7: 30 Leaving Hotel for Angkor
- 8: 00 Angkor Vat, Conservation and Restoration Nagar balustradeby **Mr. SOY Sophearin**, Archaeologist and **Mr. RO Sovandaroath**, DCMA (60min)
- 9: 00 Bayon temple, Archaeological Excavation at North Pond by **Mr. SUOM Sophea**, Archaeologist,

and Restoration and Conservation work “Restoration of 3rd level of Bayon” by **Miss. MENG Sovanlylin**, Architect, DCMA, ANA (60min)

10:00 Conservation and Restoration of the north-west Gate of the Royal Palace by representative of China-Cambodia Government team for safeguarding Angkor (CCSA) and **Ms. HUOT Vannara**, Coordinator with the Chinese team (60min)

11:00 Visit Neak Pean Conservation by **Mr. CHEA Sarith**, Archaeologist, DCMA (60min)

12:00 *****Lunch Break*****

Closing Ceremony

14:30 Brief report of the workshop on the Conservation and Restoration of Ancient Monument along Eastern Angkor Road by **Mr. IMSokrithy**, Director Department, RTC, ANA (15min)

14:45 Statement by **H.E Dr. Hang Peou**, Director General, ANA (15min)

15:00 Group photos and closing ceremony (10min)

15:10 *****Closing the Workshop*****

๔. สถานที่

๔.๑ Conference Hall of the Department of Public Order, Siem Reap

๔.๒ Prasat Beng Mealea

๔.๓ Makara stone sculpture

๔.๔ Ancient Angkor Stone Quarries

๔.๕ Prasat Chao Srei Vibol

๔.๖ Spean Thmor - Ancient Bridge on Eastern Angkor Road

๔.๗ Prasat Angkor Wat

๔.๘ Prasat Bayon

๔.๙ the north-west Gate of the Royal Palace

๔.๑๐ Prasat Phimeanakas

๕. หน่วยงานผู้จัด

APSARA National Authority

๖. หน่วยงานสนับสนุน

The Mekong-Lancang Cooperation (MLC)

๗. กิจกรรม

วันแรก (๒ กันยายน ๒๕๖๗) กิจกรรมในห้องประชุม ประกอบด้วยพิธีเปิด การนำเสนอรายงานสรุปของแต่ละประเทศ (ไทย เวียดนาม สปป.ลาว กัมพูชา) การนำเสนอข้อมูลทั่วไปและประวัติศาสตร์ของเมืองพระนคร และปราสาทบึงมาลา การบริหารจัดการการท่องเที่ยว การบริหารจัดการน้ำ การบูรณะทางดำเนินด้านตะวันออกของปราสาทบึงมาลา เป็นต้น

วันที่สอง (๓ กันยายน ๒๕๖๗) กิจกรรมศึกษาดูงาน การบูรณะทางดำเนินด้านตะวันออกของปราสาทบึงมาลา การบูรณะท่อส่งน้ำที่มีปลายท่อเป็นศิระษะมกรศิลา การทัศนศึกษาแหล่งตัดหินเชิงเขาพนมกุเลน ปราสาทเจ้าศรีวิบูล สะพานโบราณ ถนนโบราณ และคลองเส้นทางลำเลียงหิน ตามเส้นทางราชมรรคาสายตะวันออก

วันที่สาม (๔ กันยายน ๒๕๖๗) กิจกรรมศึกษาดูงาน การบูรณะโบราณสถานต่างๆ ในเมืองพระนคร ได้แก่ การบูรณะราวสะพานนาคด้านทิศใต้ และกลุ่มปราสาทประธานของปราสาทนครวัด การขุดแต่งและบูรณะสระน้ำโบราณด้านทิศเหนือของปราสาทบายน การบูรณะซุ้มประตูด้านทิศเหนือฝั่งตะวันตกของพระราชวังหลวง ทัศนศึกษาปราสาทพิมานอากาศ และพิธีปิด

๘. คณะผู้แทนไทย

๘.๑ นายสมเดช สีสามโนธรรม ผู้อำนวยการกลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ ๙ อุบลราชธานี

๘.๒ นายภาณุวัฒน์ เอื้อสามาลย์ หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย สำนักศิลปากรที่ ๑๐ นครราชสีมา

๙. สรุปสาระของกิจกรรม

วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๗ กิจกรรมการบรรยายในห้องประชุม

พิธีเปิดโครงการ Mr. Long Kosal, Deputy Director General, APSARA National Authority เป็นประธาน
Mr. Kim Sothin, Deputy Director General, APSARA National Authority กล่าวรายงาน

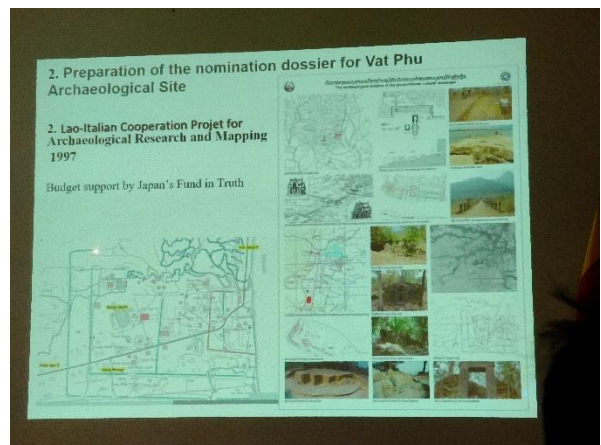
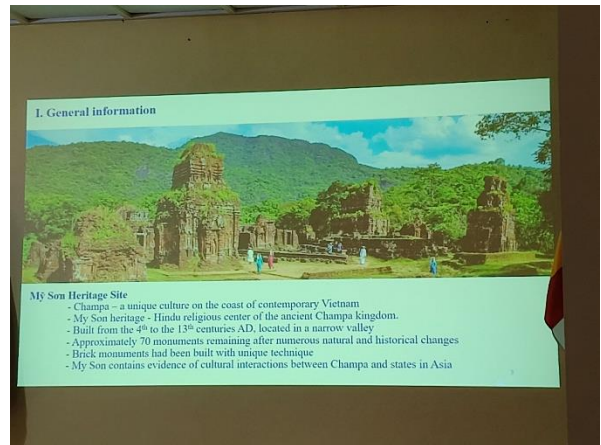
การนำเสนอรายงานสรุปของผู้แทนแต่ละประเทศ ได้แก่

ผู้แทนประเทศกัมพูชา นำเสนอเรื่อง the Conservation Monuments and Archaeology in Angkor Park โดย Mr. Som Sopharath, Department Director, Conservation Monuments and Archaeology

ผู้แทนประเทศเวียดนาม นำเสนอเรื่อง Preserving and Promoting the Value of Champa Relics, the Case of My Son Sanctuary โดย Mr. Nguyen Van Tho, Deputy Head of Conservation and Museum Department

ผู้แทนประเทศ สปป.ลาว นำเสนอเรื่อง Vat Phou Temple and its Preservation Work โดย Mr. Sengphachanh Amphol, Deputy Director, Provincial Department of Information Culture and Tourism, Vat Phou World Heritage Site

และผู้แทนประเทศไทย นำเสนอเรื่อง 6 Decades of the Conservation and Restoration of Prasat Phimai (1964 – 2024) “๖ ทศวรรษ การอนุรักษ์และบูรณะปราสาทพิมาย” โดย นายภาณุวัฒน์ เอื้อสามาลย์ หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย สำนักศิลปากรที่ ๑๐ นครราชสีมา กรมศิลปากร

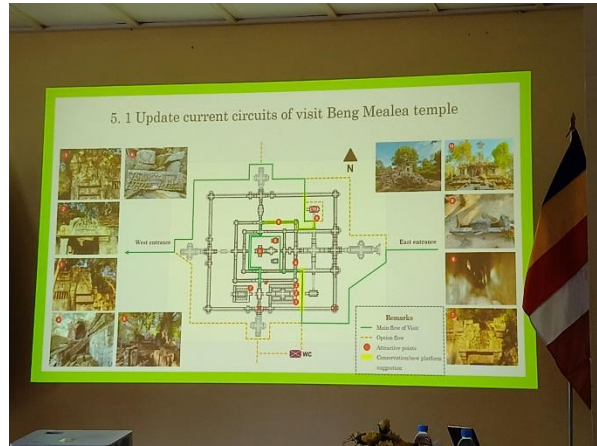
การนำเสนอรายงานสรุปของผู้แทนประเทศกัมพูชา เวียดนาม สปป.ลาว

การนำเสนอรายงานสรุปของผู้แทนประเทศไทย เรื่อง 6 Decades of the Conservation and Restoration of Prasat Phimai (1964 – 2024) โดย นายภาณุวัฒน์ เอื้อสามาลย์ หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย สำนักศิลปากรที่ ๑๐ นครราชสีมา กรมศิลปากร

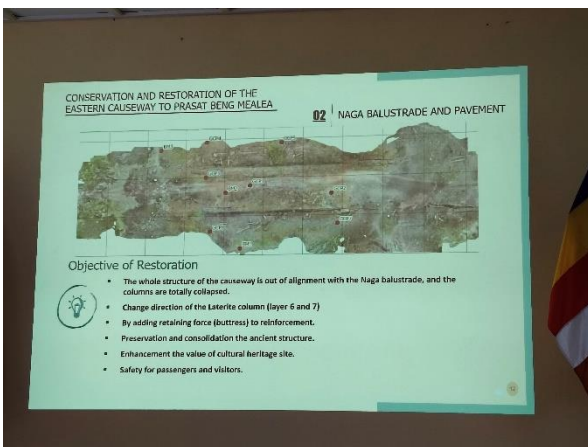
การบรรยายเรื่อง Ancient Angkor Road, Beng Mealea Temple and Ancient Quarry nearby โดย Mr. Im Sokrihy, Department Director, Research Training and Communication

การบรรยายเรื่อง The Circuit Management in Beng Mealea Temple โดย Mr. Tes Sothy, Deputy Director of Department, Tourism and Culture Development

การบรรยายเรื่อง Evolution of ancient hydraulic system in Angkor region and water management at Beng Mealea Temple โดย Mr. Lay Poty, Deputy Director of Department, Water Forestry and Infrastructure Management

การบรรยายเรื่อง Conservation and Restoration Project of Eastern Causeway of Beng Mealea Temple โดย Mr. Puth Soth, Architect, Department of Conservation Monuments and Archaeology

วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๗ กิจกรรมศึกษาดูงานการบูรณะปราสาทบึงมาลา และปราสาทอื่นๆ ในเส้นทางท่องเที่ยวจากปราสาทในกลุ่มเมืองพระนครไปยังปราสาทบึงมาลา

๑. การบูรณะโบราณสถานปราสาทบึงมาลา (Prasat Beng Mealea)

ปราสาทบึงมาลาเป็นปราสาทขนาดใหญ่ มีองค์ประกอบจำนวนมาก รวมทั้งคูน้ำขนาดใหญ่ สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗ ปัจจุบันตัวปราสาทมีสภาพพังทลาย หินที่ใช้ในการก่อสร้างตกลงอยู่โดยทั่วไป ประกอบกับมีต้นไม้ขึ้นปกคลุมอยู่โดยทั่วไป ทำให้โบราณสถานแห่งนี้มีลักษณะเป็นซากโบราณสถานที่ยังคงบรรยากาศในอดีตไว้เป็นอย่างดี ทางกัมพูชาได้จัดทำทางเดินด้วยไม้ยกพื้นสูงไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ภายในปราสาท ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมปราสาทได้อย่างสะดวก อนึ่ง เป็นที่น่าสนใจว่า ปราสาทบึงมาลา มีอายุที่ร่วมสมัย อาคารสถาปัตยกรรม แผนผัง และองค์ประกอบ คล้ายคลึงกับปราสาทพิมายมาก ควรได้รับการศึกษาเปรียบเทียบต่อไป

ปราสาทบึงมาลาปัจจุบันอยู่ในสภาพพังทลาย ยังไม่ได้ดำเนินการบูรณะ

การจัดการท่องเที่ยวโดยทำทางเดินด้วยไม้ไปยังจุดต่าง ๆ ภายในปราสาท

สำหรับงานบูรณะองค์ประกอบอื่น ๆ ของปราสาท ปัจจุบันองค์การอัสราคำลังดำเนินการบูรณะทางดำเนินสะพานนาคราชด้านตะวันออก (Eastern Causeway) ซึ่งกระบวนการศึกษาและบูรณะเริ่มจากการขุดค้นทางโบราณคดีเพื่อศึกษารูปแบบและลักษณะฐานรากของอาคาร และนำข้อมูลมาออกแบบการบูรณะ ได้มีการย้ายหินทรายที่ใช้ในการก่อสร้างออกก่อน เพื่อทำฐานรากให้มีความแข็งแรง โดยพยายามใช้เทคนิควิธีการในอดีต เช่น การทุบอัดดินให้แน่น การสกัดหิน ร่วมกับวิธีการในปัจจุบัน เช่น การใช้เหล็กไร้สนิมยึดก้อนหินและซ่อนไว้เพื่อความมั่นคงแข็งแรงและกลมกลืน

การบูรณะสะพานนาคราชด้านทิศตะวันออกของปราสาทบึงมาลา

การประกอบหินทรายบริเวณราวสะพานนาคราช

๒. การศึกษาแหล่งตัดหินบนเทือกเขาพนมกุเลน (Ancient Angkor Stone Quarries)

เขาพนมกุเลนเป็นแหล่งหินทรายที่สำคัญแหล่งหนึ่งที่ถูกคนในอาณาจักรเขมรนำไปใช้เป็นวัสดุในการก่อสร้างปราสาท บริเวณที่เจ้าหน้าที่ขององค์การอัสราพาผู้เข้าชมไปศึกษา ปรากฏร่องรอยการสกัดหินทรายเป็นพื้นที่กว้าง ที่ผนังหินทรายมีร่องรอยของการใช้เครื่องมือเหล็กสกัดเป็นแนวต่อเนื่องตั้งแต่ระดับบนลงมาเป็นชั้น ๆ ส่วนแท่งหินทรายได้เคลื่อนย้ายออกไปแล้ว นักวิชาการของกัมพูชาพบว่าจากบริเวณเขาพนมกุเลน มีการทำแนวคลองเพื่อขนย้ายหินทรายไปยังกลุ่มปราสาทบริเวณเมืองพระนคร การขนหินทรายจะวางบนแพที่ทำด้วยไม้และใช้สัตว์ใหญ่ เช่น ช้าง ช่วยในการลากจูง

แหล่งตัดหินทรายบริเวณเชิงเขาพนมกุเลน

๓. การบูรณะทางระบายน้ำหินทรายรูปศิระษะมกรบนเขาพนมกุเลน Makara stone sculpture

ได้มีการค้นพบทางระบายน้ำทำด้วยหินทราย โดยปลายท่อระบายน้ำแกะสลักเป็นรูปศิระษะมกร น้ำที่ระบายจากบริเวณนี้ซึ่งอยู่บนเขาพนมกุเลนลงไปยังพื้นที่ราบด้านล่าง กล่าวได้ว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ และสะท้อนถึงแนวความคิดในเรื่องการจัดการน้ำที่สัมพันธ์กับชุมชนในอดีตได้เป็นอย่างดี โดยองค์การอัสพรากำลังดำเนินการบูรณะโบราณสถานแห่งนี้

การบูรณะทางระบายน้ำหินทรายรูปศิระษะมกรบนเขาพนมกุเลน

๔. การบูรณะปราสาทเจ้าศรีวิบูล (Prasat Chao Srei Vibol)

ปราสาทเจ้าศรีวิบูล สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ตัวปราสาทตั้งอยู่บนภูเขาสูงเล็ก ปัจจุบันบริเวณตัวปราสาทประธานที่อยู่บนภูเขา และอาคารประกอบหลังต่าง ๆ ที่อยู่เชิงเขา ส่วนใหญ่มีสภาพพังทลาย มีอาคารบางหลัง เช่น โคปุระด้านทิศตะวันตกที่ได้รับการบูรณะแล้ว ซึ่งการบูรณะได้ใช้หินทรายใหม่ทดแทนหินทรายเดิมที่ชำรุดจนไม่อาจใช้งานได้บ้างในบางจุด เพื่อให้การขึ้นรูป ก่อเรียง และค้ำสภาพเป็นอาคารที่สมบูรณ์ได้

เจ้าหน้าที่ขององค์การอัสรา บรรยายการบูรณะโคปุระด้านทิศตะวันตกของปราสาทเจ้าศรีวิบูล

๕. สะพานโบราณ Spean Thmor - Ancient Bridge on Eastern Angkor Road

เจ้าหน้าที่ขององค์การอัสรา ได้พาผู้เข้าชมไปศึกษาสะพานโบราณที่ก่อสร้างด้วยศิลาแลง มีช่องให้น้ำไหลผ่าน รวสะพานทำด้วยหินทราย สะพานดังกล่าวสร้างข้ามลำน้ำสายเล็ก ๆ ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงมีการใช้งานอยู่

สะพานโบราณที่ก่อสร้างด้วยศิลาแลงและหินทราย

เจ้าหน้าที่ขององค์การอัสรา บรรยายให้ข้อมูลของสะพาน

ป้ายโบราณสถานสะพานโบราณ

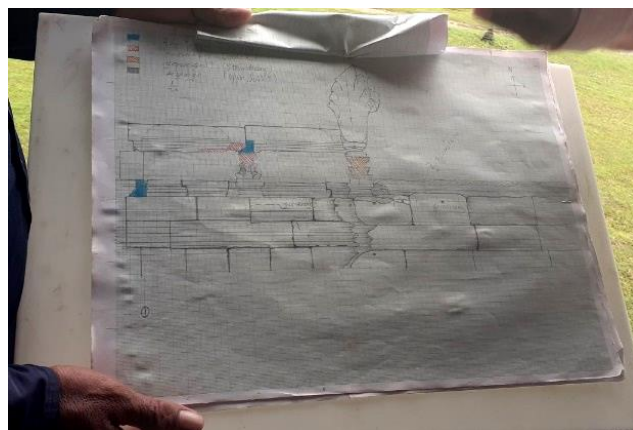
วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๗ กิจกรรมศึกษาดูงานการบูรณะโบราณสถานต่าง ๆ ภายในเมืองพระนคร

๑. การบูรณะโบราณสถานปราสาทนครวัด (Prasat Angkor Wat)

การบูรณะราวสะพานนาคราชของปราสาทนครวัด (Naga balustrade) บริเวณที่กำลังบูรณะอยู่ เดิมได้มีการบูรณะมาแล้วโดยรัฐบาลฝรั่งเศส แต่ในปัจจุบันโบราณสถานได้เกิดความชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลา องค์การอัสตราจึงได้ทำการบูรณะขึ้นใหม่ โดยการตรวจสอบวิเคราะห์สภาพความชำรุดของหินทราย จัดทำแผนผังแสดงรายละเอียดสภาพของหินทราย และมีการใช้หินทรายใหม่ทดแทนหินทรายเดิมที่มีความชำรุดอย่างมากจนไม่อาจใช้งานได้ โดยใช้หินทรายจากเขาพนมกุเลน ซึ่งเป็นแหล่งหินทรายสำหรับการสร้างปราสาทบริเวณเมืองพระนครมาตั้งแต่อดีต

ปราสาทนครวัด

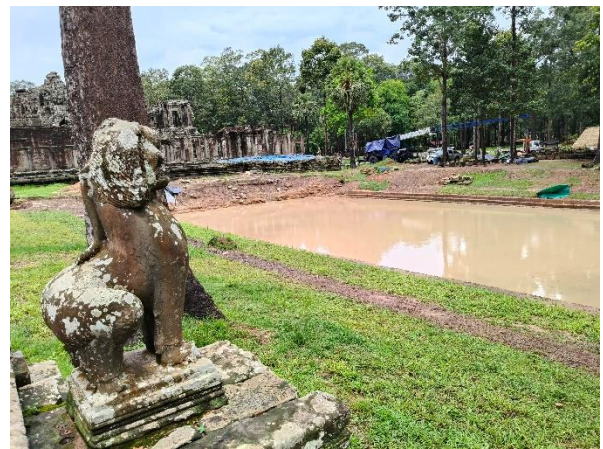
เจ้าหน้าที่ขององค์การอัสตรา บรรยายการบูรณะราวสะพานนาคราชของปราสาทนครวัด

๒. การบูรณะปราสาทบายันและสระน้ำด้านทิศเหนือ (Prasat Bayon)

การบูรณะปราสาทบายันที่กำลังดำเนินการแบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ๑. การป้องกันแก้ไขการระบายน้ำบริเวณตัวปราสาท เนื่องจากบริเวณตัวปราสาทมีช่องหรือรอยแตกที่ทำให้น้ำฝนที่ตกตามธรรมชาติไหลผ่านและซึมเข้าสู่ตัวปราสาทไหลลงสู่ชั้นต่าง ๆ การแก้ไขได้สำรวจช่องและรอยแตกเพื่อทำการซ่อมแซมไม่ให้น้ำไหลซึมได้ และ ๒. การบูรณะสระน้ำด้านทิศเหนือของปราสาท โดยทำการขุดค้นทางโบราณคดีเพื่อศึกษารูปแบบและลักษณะของสระน้ำ เพื่อนำข้อมูลมาออกแบบการบูรณะ ขณะนี้อยู่ในระหว่างการบูรณะ

นักโบราณคดีและสถาปนิกขององค์การอัปสรา บรรยายการขุดค้นและบูรณะสระน้ำของปราสาทบายน

การศึกษาดูงานบูรณะสระน้ำโบราณด้านทิศเหนือที่ปราสาทบายน

๓. การบูรณะซุ้มประตูด้านทิศเหนือฝั่งตะวันตกของพระราชวังหลวง (the north-west Gate of the Royal Palace)

การบูรณะโบราณสถานแห่งนี้องค์การอัปสราดำเนินการร่วมกับรัฐบาลของสาธารณรัฐประชาชนจีน China-Cambodia Government team for safeguarding Angkor (CCSA) การดำเนินการได้มีการขุดค้นทางโบราณคดีซึ่งทำให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ชัดเจน เช่น รูปแบบอาคาร การใช้พื้นที่ อายุสมัย รูปแบบการระบายน้ำของกลุ่มอาคารต่าง ๆ ซึ่งใช้เป็นข้อมูลในการบูรณะประตูของพระราชวังหลวงที่กำลังดำเนินการด้วย

เจ้าหน้าที่องค์การอัปสรา บรรยายการขุดค้นและบูรณะซุ้มประตูด้านทิศเหนือฝั่งตะวันตกของพระราชวังหลวง

๔. ปราสาทพิมานอากาศ (Prasat Phimeanakas)

ปราสาทพิมานอากาศ สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ตั้งอยู่ในบริเวณพระราชวังหลวง เป็นปราสาทบนฐานเป็นชั้นที่ให้ข้อมูลในเรื่องพัฒนาการก่อสร้างปราสาท ปัจจุบันได้มีการขุดค้นทางโบราณคดีโดยรอบ เกิดเป็นหลุมมีน้ำท่วมขังโดยรอบในช่วงฤดูฝน หากแต่ฐานรากปราสาทได้รับการตรวจสอบแล้วว่ามีความมั่นคงแข็งแรงทางเจ้าหน้าที่จึงมิได้กังวลเรื่องการทรุดพังทลายจากน้ำท่วมขังแต่อย่างใด

นักโบราณคดีขององค์การอัปสรา บรรยายข้อมูลปราสาทพิมานอากาศ และการดำเนินงานทางโบราณคดีบริเวณพระราชวังหลวง

๕. การสรุปผลการดำเนินงานโครงการ และพิธีปิด

Mr. Im Sokrithy, Department Director, Research Training and Communication รายงานสรุปผลการดำเนินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ตลอด ๓ วัน ระหว่างวันที่ ๒ - ๔ กันยายน ๒๕๖๗ ซึ่งได้มีการนำเสนอการดำเนินงานบูรณะโบราณสถานประเภทหินของแต่ละประเทศ ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ดี (Best Practice) ในการนำมาปฏิบัติและปรับใช้ในการบูรณะทางดำเนินด้านทิศตะวันออกของปราสาทบิงมาลาต่อไป รวมทั้งการศึกษาคุณงาน การบูรณะโบราณสถานต่าง ๆ ในเมืองพระนครที่กำลังดำเนินการอยู่ ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งสร้างเครือข่ายนักวิชาการด้านการบูรณะโบราณสถานประเภทหินในอนุภาคลุ่มน้ำโขงต่อไป

จากนั้น Mr. Long Kosal, Deputy Director General, APSARA National Authority เป็นประธานกล่าวปิดโครงการ และมอบของที่ระลึกแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ

บรรยากาศพิธีปิดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๗

๑๐. ข้อเสนอแนะจากการจัดกิจกรรม

๑. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ องค์การอัสราได้นำเสนอการบูรณะโบราณสถานในราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งเป็นโบราณสถานที่มีรูปแบบหรืออยู่ในวัฒนธรรมเดียวกับโบราณสถานในวัฒนธรรมเขมรโบราณในประเทศไทย การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้และประสบการณ์เป็นอย่างมาก ทั้งความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี การบูรณะโบราณสถานประเภทหิน และการสร้างเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถานระหว่างประเทศ ความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้กับการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ จึงเห็นว่าการส่งบุคลากรของกรมศิลปากรเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับนานาชาติจะเป็นประโยชน์กับบุคลากรและกรมศิลปากรเป็นอย่างดี

๒. เนื่องจากโบราณสถานของกัมพูชาที่กำลังดำเนินการบูรณะในครั้งนี้ มีรูปแบบเดียวกับโบราณสถานในวัฒนธรรมเขมรโบราณของประเทศไทย ผู้เข้าอบรมพบว่า เทคนิควิธีการในการบูรณะที่เรียกว่า anastylosis โดยทั่วไปมีหลักการ แนวทาง วิธีการ แบบเดียวกับการบูรณะโบราณสถานของประเทศไทย ต่างกันที่รายละเอียดวิธีการบางอย่าง ซึ่งเกิดจากเงื่อนไขและแนวความคิดบางประการในการบูรณะที่แตกต่างกัน ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้และนำมาประยุกต์ใช้กับการบูรณะโบราณสถานของกรมศิลปากรได้

๓. การจัดการท่องเที่ยวปราสาทบึงมาลาที่ยังมีลักษณะเป็นซากโบราณสถาน ซึ่งยังคงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศความเป็นโบราณสถานในอดีตไว้ได้มาก ทางกัมพูชาจัดทำทางเดินไม้ให้นักท่องเที่ยวเข้าชมได้อย่างสะดวก โดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่อื่นใด ผู้เข้าอบรมเห็นว่าการจัดการพื้นที่ในลักษณะนี้เป็นการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเรียนรู้โบราณสถานอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ ที่สามารถนำมาใช้กับโบราณสถานของประเทศไทย โดยโบราณสถานบางแห่ง หากเรามีข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานนั้นเพียงพอ หรือเป็นโบราณสถานที่มีสภาพความชำรุดทรุดโทรมเป็นอย่างมาก การบูรณะโดยการรื้อขึ้นส่วนต่าง ๆ ออกเพื่อประกอบใหม่อาจไม่ได้ผลที่ดีนัก การจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้แนวทางเดียวกับปราสาทบึงมาลา จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการอนุรักษ์และพัฒนาโบราณสถานได้เช่นกัน

(นายสมเดช ลีลามโนธรรม)

ผู้อำนวยการกลุ่มโบราณคดี

สำนักศิลปากรที่ ๙ อุบลราชธานี

(นายภาณุวัฒน์ เอื้อสามาลย์)

หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

สำนักศิลปากรที่ ๑๐ นครราชสีมา

ผู้สรุปผลการเดินทางไปราชการ